

Сіроштан О. П.

Комунальний вищий навчальний заклад
«Уманський гуманітарно-педагогічний коледж
ім. Т.Г. Шевченка»

НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ

Розкрито необхідність та доцільність вивчення іноземної мови з дошкільного віку. Визначено пріоритетні завдання вчительської роботи. А саме комунікативні навички дітей, бажання розмовляти іноземною мовою. Дитина дошкільного віку повинна мати мотивацію для вивчення іноземної мови: комунікативну (бажання говорити), пізнавальну (позитивне відношення до процесу навчання).

Доведено, що найкращим способом формування пізнавального мислення та інтересу до вивчення іноземної мови є використання ігор, тому що ігрова діяльність - провідна в процесі навчання.

Встановлено, що головне завдання вивчення іноземної мови в дошкільному віці передбачає навчити дитину розпочати спілкуватися, подати інформацію на елементарному рівні.

Ключові слова: дошкільний вік, процес навчання, іноземні мови, комунікація, ігрова діяльність, мотивація.

Навчання іноземної мови – не обов'язковий, але бажаний компонент дошкільної освіти. Таке навчання є важливим засобом гармонійного розвитку особистості, формування її життєвої компетенції. Діти, які у дошкільному віці один-два роки залучалися до вивчення іноземної мови, за умови, що це навчання організовувалося методично правильно, успішніше навчаються у школі, краще засвоюють курс будь-якої іноземної мови. Навчання дошкільників англійської мови – це особливий вид освітньої діяльності. У процесі навчання мова виступає водночас предметом і провідним засобом навчання. У процесі навчання діти не вивчають складових частин незнайомої мови, а одразу опановують її як засіб спілкування. [2, с. 7].

Згідно із програмою дошкільного навчання дітей англійської мови, у дитячому садку вивчення іноземної мови проводиться виключно в усній формі. Таким чином, пріоритетним завданням вчителя є розвиток навичок говоріння та аудіювання. Мова є не метою, а є засобом спілкування. Щоб людина заговорила, у неї має виникнути потреба це робити, іншими словами – має бути мотив для висловлювання. Тому для володіння мовою недостатньо знати велику кількість віршів чи пісень іноземною, потрібно ще й вміти використати вивчені слова та вирази у необхідних ситуаціях. Отже педагог, обираючи форми та методи навчання, створює для дітей штучне іншомовне середовище, відповідно до теми, що вивчається.

Це може бути розмова двох друзів про їх сім'ї, домашніх тварин, улюблені іграшки, одяг. Існує досить велике різноманіття засобів організувати навчальний процес так, щоб гармонійно поєднати реальну мовленнєву діяльність із використанням досить обмеженого лексичного матеріалу, вивченого до цього.

На думку багатьох дослідників дошкільний віковий період є найбільш чутливим для оволодіння дітьми основами іноземного мовлення. Н.В. Імідадзе, Р. Пенфілд, розглядали проблему періодизації чутливості до засвоєння іноземних мов дітей дошкільного віку; А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, Т. Піроженко вивчали мовленнєву діяльність дітей дошкільного віку; М. Вашуленко, Г. Ніколайчук, Л. Калмикова вивчали готовність дітей дошкільного віку до мовлення як лінгводидактичну проблему; Л. Айдарова, М. Лісіна, А. Маркова, досліджували комунікативний підхід до розвитку мовлення дітей дошкільного віку; Д. Б. Ельконін, М. Лісіна займалися вивченням процесу формування навичок іншомовного спілкування, як різновиду мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку; Б. Г. Ананьєв, О. О. Бодальов, Б. Д. Паригін та інші вивчали сутність феномену спілкування серед дітей дошкільного віку; Л. А. Венгер, О. В. Запорожець, Г. С. Костюк, С. Є. Кулачківська, Г. О. Люблінська, І. Луценко присвятили свої роботи проблемі педагогічного спілкування з дошкільниками; О. В. Бойко, Ю. І. Веклич, Г. В. Матюха, Р. Ю. Мартинова, С. Ю. Ніколаєва, Є. І. Негневицька, Ю. І. Пассов, С. В. Соколовська проводили дослідження щодо навчання дітей дошкільного віку іншомовного спілкування.

Ефективність навчання іноземних мов, на нашу думку, здебільшого залежить від обраного підходу до навчання. На сучасному етапі розвитку навчання іноземних мов основним вважається комунікативний підхід, оскільки він зорієнтований на вивчення іноземних мов через спілкування. Реалізація цього підходу в навчальному процесі з іноземними мовами означає, що формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь відбувається шляхом і завдяки здійсненню дітьми іншомовної мовленнєвої діяльності. Цей підхід передбачає оволодіння іноземними мовами, як засобами спілкування, набуття дітьми навичок первинної комунікативної компетенції. Правильно побудований процес навчання іноземних мов сприятиме формуванню навичок елементарного іншомовного спілкування дітьми. Як зазначає О.В. Бойко організоване педагогічне втручання у чутливий період мовленнєвого розвитку дітей не тільки сприяє запобіганню помилок, але й дозволяє дошкільникам опанувати розмовну форму іноземних мов [1].

Для вивчення англійської мови у дитини старшого дошкільного віку має бути внутрішня мотивація: комунікативна (бажання спілкуватися англійською мовою), лінгвопізнавальна (позитивне ставлення до оволодіння мовним матеріалом), інструментальна

(позитивне сприймання форм і методів навчальної діяльності). Єдиним шляхом формування у дошкільників пізнавальних мотивів та інтересу до вивчення англійської мови має стати надання мотивам та інтересам ігрової спрямованості, оскільки ігрова діяльність у цьому віці є провідною. Лише ігрова комунікативна спрямованість кожного заняття дає змогу зробити навчання таким, щоб іншомовний матеріал запам'ятовувався, осмислювався дитиною мимовільно. Мотивами спілкування для дитини є радість від організованої діяльності, задоволення від усвідомлення набутих знань і навичок, зацікавленість вивченням іноземної мови. Організаційні форми та вибір технології навчання тісно пов'язані з віком та місцем проведення занять. У грі дитина буде мимовільно докладати зусиль, напружувати пам'ять, вправлятися у вимові звуків, вживанні іншомовних слів та фраз [2, с. 97].

Добираючи форми та методи навчальної діяльності вчитель звертається до затверджених державою програм вивчення іноземної мови дітьми дошкільного віку. Він визначає для себе мету та завдання роботи з дітьми, визначає сутність розвиваючої, виховної та навчальної цілей на кожному занятті. При цьому вчителю, що проводить заняття з іноземної мови важливо знати психофізіологічні особливості дітей, вміти вибудувати процес іншомовного спілкування, не забуваючи про специфіку пам'яті дітей дошкільного віку, їх працездатності та втомлюваності, потреби в чергуванні різних видів діяльності. Одні діти засвоюють поданий матеріал миттєво та на наступному занятті здатні відтворити його у запропонованих ситуаціях, а інші для цього потребують більше часу та практичних занять, навіть індивідуальних. Вважаємо, що педагогу для вирішення даної ситуації допоможуть не лише знання, отримані під час вивчення предмету «Методика викладання іноземної мови в дошкільному закладі», а його набутий у ході практичних занять з дітьми досвід. Так званий «метод проб і помилок» веде до особистого удосконалення й набуття професійної компетенції.

Провідним методом і засобом на заняттях іноземною мовою виступають дидактичні ігри на основі елементарної лексики дитячого спілкування. В них дії дітей регулюються ігровими завданнями та ігровими правилами. У навчанні іноземної мови використовуються такі види дидактичних ігор (за метою і завданнями навчання): мовні (фонетичні - на формування навичок правильної іншомовної звуковимови; лексичні й граматичні - на засвоєння базової лексики і граматичних структур, формування навичок їх використання), мовленнєві (на формування та розвиток елементарних навичок аудіювання й говоріння), комунікативні (на формування навичок спілкування).

Ігрові вправи виступають на заняттях органічною частиною ігрової діяльності педагога і дітей, компонентом ігор як спеціально

організоване у навчальних умовах виконання окремих операцій чи дій. Ігрова діяльність на заняттях передбачає застосування різноманітних вправ: рецептивних (в них дитина на основі сприймання запропонованої вербальної інформації демонструє її впізнавання і розуміння), репродуктивних, або відтворюючих (в них дитина повністю чи видозмінено відтворює сприйняті нею звуки, слова, речення, текст), продуктивних, або творчих (в них дитина на основі засвоєних лексико-граматичних структур самостійно будує текст, звертання, прохання, відповідь, опис тощо, залежно від ситуації спілкування, теми, що вивчається). Наприклад, в процесі занять є потреба у використанні фонетичних вправ, які доцільно проводити в ігровій формі як фонетичну зарядку на початку заняття (бажано починати їх за декілька занять до введення слів із відповідним звуком).

Новий матеріал на заняттях закріплюється шляхом індивідуального та хорового промовляння лексичних одиниць та граматичних конструкцій. Після цього, по можливості, треба перевірити, як діти засвоїли введений матеріал, аз допомогою цікавих ігор та ігрових вправ на впізнавання, показу предметів тощо. Щоб полегшити дітям запам'ятовування цілих фраз, використовуються наочні підказки (предмети, картинки). По мірі розвитку словесно-логічної пам'яті (поряд із образною) до таких прийомів наочного підказування можна вдаватися рідше [5, с 27-28].

Вчителі іноземної мови повинні пам'ятати про необхідність постійного самовдосконалення як свого мовного рівня, так і методики викладання предмету. На даний час в Україні є великий вибір книг, підручників, посібників та допоміжних засобів для навчання англійської мови саме дітей дошкільного віку. Існують і спеціальні методики, за якими працюють спеціалісти на курсах раннього вивчення мови. Це, зокрема, програма Helen Doron «Early English», навчальні комплекси Happy Hearts, Little Friends, First Friends, My Little Island, My First English Adventure, Young Children's Picture Dictionary, Pockets та інші. Все більшої популярності набуває робота приватних садочків, де вивчення мови може бути полегшеним використанням технічних засобів, таких як відеоплеєрів та комп'ютерів. Багато сучасних підручників зарубіжних видавництв мають в якості додатка програмне забезпечення для роботи на інтерактивних дошках.

Завдання навчання іноземної мови дітей дошкільного віку такі:

- викликати у дітей інтерес до вивчення англійської мови та підтримувати цей інтерес упродовж усього періоду навчання;
- цілеспрямовано навчати спілкуватися англійською мовою в межах комунікативного мінімуму, що пов'язаний зі світом дитинства;

- залучати мовленнєвий досвід дітей спілкування рідною мовою для перенесення на спілкування англійською та навпаки;
- активізувати у процесі навчання позитивні риси характеру, формувати новоутворення культури спілкування, прояви загальнолюдських моральних якостей;
- ознайомлювати дітей із елементами соціокультури англійськомовних країн (Великої Британії, США та інших);
- формувати ставлення до довкілля, що передбачає відкритість, толерантність, повагу до інших народів, включає забобони, стереотипи, дискримінацію.

Педагог, плануючи систему занять на навчальний рік, може самостійно визначити послідовність вивчення тем, доповнити чи змінити запропоновану програмою систему ситуацій і функцій спілкування. У навчанні дітей дошкільного віку англійської мови мають бути враховані психологічні чинники, які вимагають здійснювати навчальний процес іншими формами, методами та прийомами, ніж у навчанні молодших і старших школярів.

Отже іноземне мовлення дітей дошкільного віку відіграє важливу роль у психічному, особистісному, соціальному розвитку, іноземні мови виступають як засоби формування вмінь усного спілкування дітей дошкільного віку. Створення позитивного, емоційно-комфортного середовища, де кожен учасник є активним, важливим об'єктом навчання відіграє велику роль у формуванні комунікативних навичок з іноземної мови. Завдання дошкільного навчання іноземної мови передбачає навчити дітей вміти вступити у мовленнєвий контакт із співрозмовником, долучитися до розмови, отримати і передати елементарну інформацію, пов'язану зі змістом дитячого спілкування, припинити спілкуватися та ін., а не просто сказати якусь фразу іноземною мовою.

Список використаних джерел

1. Бойко О. В. *Особливості формування мовленнєвої активності у дітей на заняттях з іноземної (англійської) мови* / О.Бойко // *Наукові записки Ніжин. Держ. ун-ту імені М.Гоголя : наук. журн.* / за ред. Є.І.Коваленко. – Ніжин: НДУ, 2006. – С. 45-48.
2. Зубенко Т. В. *Комунікативний підхід до навчання іноземної мови учнів початкової школи* / Т.В. Зубенко. – Миколаїв: МДУ імені В.О.Сухомлинського, 2006. – 120 с.
3. Кулікова І. А., Шкваріна Т. М. *Англійська мова для дітей дошкільного віку: програма та методичні рекомендації*. – 3-тє вид. зі змін. та доповн. – Тернопіль: Мандрівець, 2015. – 48 с.
4. Чайка В. М. *Основи дидактики : навч. посіб.* / В. М. Чайка. - К. : Академвидав, 2011. - 238 с. - (Альма-матер)
5. Шкваріна Т.М. *Англійська мова для наймолодших [Текст]: програма, методичні рекомендації, розробки занять* / Т. М. Шкваріна. – Х. : Видавнича група «Основа», 2005. – 176 с. – (Бібліотека журналу «Англійська мова та література» ; вип. 12 (24).